

Cykelskåda och upptäck mer

Text: Niklas Holmström

Det är betydligt ljuvligare och mindre utmanande att spendera tio till tolv mil på cykeln en dag, och insupa intryck med kikaren runt halsen, än att försöka sammanfatta ett helt cykelår på ett A4. Summerade 2022 med nästan 1000 cykelskådade mil och hela 205 observerade fågelarter i Eskilstuna kommun. En oförglömlig upptäcktsfärd. Fantastiskt och fanatiskt på samma gång. Att på ålderns höst åter få ge sig hän och skåda fågel med genuin glädje. Finns det något bättre sätt att uppleva fåglar, natur och årets växlingar än på cykel? Tvivlar starkt. Det fanns en tid när cykeln var min bästa vän till och från hemmalokalen Säbysjön norr om Stockholm. Det fanns en tid då cykeln tog mig och mina fågelskådande vänner i Jakobsbergs fältbiologer runt Öland och Gotland om våarna och augustiveckorna i Falsterbo innan skolstart. Det fanns en tid, som på sätt och vis blivit nu. Vad vore tid utan alla minnen? Cirkeln sluts.

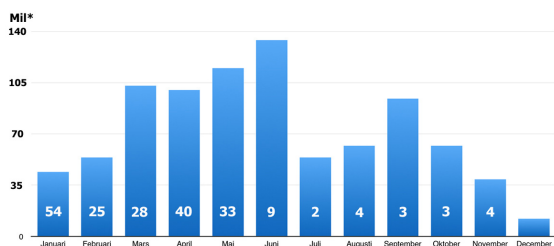
Jag vet inte vad som beredde mig mest glädje under 2022. Den nyfunna kärleken till att skåda fågel? Att sadla om från ultralöpning till dagliga cykeläventyr? Färden här och nu, där och då? Upplevelsen av de små ögonblicken som jag värderar så högt? De bilfria försommarnätterna? Flerdagarsturerna med nätter under bar himmel? Estland runt? Lyckligtvis frågar jag mig aldrig dessa frågor när jag färdas på min cykel med kikaren runt halsen och öronen på spänn genom vackert böljande kulturlandskap. Det är lyckan i det lilla, förundran i det ordlösa, som gör färden värd.

Se och upptäck mer

Jag cykelskådar inte för att det är EKO eller miljömässigt, utan för att jag älskar att vara aktiv och cykeln erbjuder skonsam räckvidd. Att inte ha körkort och därtill bo i en relativt liten

Frisk decemberskådning vid Mälaren. Foto: Niklas Holmström





*Antal mil i tabellen avser enbart cykelskådade mil i Eskilstuna kommun (873mil). Siffran i respektive stapel avser totala antalet kommunarter per månad, totalt 205.



Ortolansparven vid hästgården Lindarsnäs 15-17 maj 2022. Foto: Ulf Gustafsson.



Vadarskådning vid Kolstahatt i juli. Foto: Niklas Holmström

kommun med vacker och skiftande natur gör cykelskådningen till ett enkelt val, mer spännande och glädjefyllt. Hälsoamt och miljövänligt. Och det är väl föga överraskande att man ser och hör betydligt mer fåglar på en cykel än i en bil, till och från diverse lokaler. Rubriken ovan syftar på mycket mer än bara fåglar. Det behövdes 873 dedikerade mil på cykeln för att förstå hur otroligt mycket fin och varierad natur det finns i Eskilstuna kommun. Ett Sörmland i miniatyr. Privilegiet att få bo nära Mälaren med ett par timmars cykling ned till Hjälmaren som bjuder på skön havskänsla. Ädellövskogarna och Sörfjärden i ost, kuperade vildmarkskogar längs kommungränsen i syd, ek- och lövskogslundar i sydväst och så Kafjårdslättens långsträckta kulturlandskap mitt i allt detta. Små pärlor här och där.

Med en skön MTB och feta däck tar jag mig fram på grus- och skogsvägar, bommade småvägar, stigar och inte sällan kostigar. Ibland blir det att leda cykeln längre eller kortare sträckor. Ibland stiglöst. Att cykla på närmast bilfria grusvägar på vischan gör att man kan slappna av och verkligen skåda från cykeln eller bara avnjuta landskapet, gårdarna och naturen. Jag grovplanerar alltid mina rutter utifrån väder och kartstudier dagen innan. Binder ihop "giftiga" områden med spännande och ofta oprövade vägval mellan mer välkända lokaler. Någon gång i maj blev det uppenbart att mer än hälften av de ovanliga fåglar jag upptäckte var på platser mellan vedertagna fågelområden. Hur många glador och brunglador såg jag inte längs någon väg? Ortolansparven som inte setts på åtta år i kommunen, ringtrasten på fältet, den sjungande brandkronade i en liten grandunge, den granna stäpphöken som passerade genom en allé. Det ger en hint om att vi skådare förmodligen bara upptäcker en bråkdel av alla ovanligheter, än mindre från en bil.

Magiska försommarnätter

Försommarmånaden fram till midsommar var nog den ljuvaste perioden på hela skådaråret 2022. Av dagarna minns jag inte mycket, men nätterna... Jag älskar att färdas genom natten. Från skymning till gryning. Det finns någon slags nedärvd primitiv känsla att med glädje välkomna gryningen efter att ha överlevt (avnjutit i mitt fall) ännu en natt med faror och dunkla demoner som lurar i mörkret. Men framför allt är det ljuden, stillheten, dofterna, älydansen, skiftningarna i temperatur, ljuset och närmast tysta bilfria vägar. En annan värld där andra varelser tar ton. Och med all tydlighet, med tystnaden som fond. Jag får aldrig nog, oavsett jag tassar fram i löparskor eller grenslar en cykel. En drömlig värld, annan än den de flesta andra befinner sig i vid denna tid på dygnet.

Redan tidigt under våren hade jag börjat komponera olika ruttor för en dedikerad nattfågelsatsning. Förutom en handfull kortare midnattsturer blev det sju hela nätter från skymning till gryning fram till 22 juni. Vid några tillfällen cyklade jag tidigt iväg på kvällen för att starta från något hörn i Eskilstuna kommun och därifrån rulla hemåt i natten. Turerna landade på 8-11 mil, det blev vad det blev. Sov alltid några timmar innan de nattliga äventyren som inkluderade medhavd matsäck med härligt stark espresso i termos.

Det produktiva i cykelskådning blir än mer påtagligt och utslagsgivande när det kommer till nattfågellyssning. Du skådar konstant med hörseln. Dessa mina natturer bjöd på totalt nitton olika vaktlar och åtta kornknarrar, max 8 respektive 4 natten den 13/14 juni. Så många vaktlar har jag inte ens hört totalt under hela min långa skådarkarriär. Två busksångare (samma natt), en flodsångare, tretton gräshoppsångare, ett 20-tal kärrsångare, ett tiotal trastsångare och oräkneliga antal sävsångare, men betydligt färre rörsångare förgyllde nätterna. Kullarna med tiggande kattuggleungar var många och de sista turerna bjöd även på några kullar med tiggande hornuggleungar. Och finns det någon nattfågel som bjuder på mer trolsk magi än nattskärran? Getmjölkaren. Surrande liksom ljudlöst ryttlande över mitt huvud när en god espresso avnjöts. Ett par nattsjungande trädlärkor förgyllde juninatten. Och säg mig, vad vore en försommarnatt utan näktergalens smått osannolika sång?

Drömgränsen 200

Initialt fanns inga som helst tankar på att nå någon drömgräns utan bara ta till vara på den nyfunna kärleken till skådningen och glädjen i att ha hittat cyklingen som fullgott alternativ till löpningen. Jag har aldrig varit särskilt intresserad av listor. Jag har min ädellista (301 arter) och löparlista. Jag var bara nöjd att få cykla omkring i kommunen, på ständig upptäcktsfärd med tillhörande skåd-

ning. Det där med drömgränsen gjorde sig dock påmind i slutet av maj med 20 arter kvar till 200. Det fanns en andel någorlunda säkra arter för de återstående sju månaderna men det stod tidigt klart att utfallet på nattsångarfronten och vadarsträcket i juli/augusti skulle bli avgörande om jag ens skulle ha en potentiell chans.

Det var inte alls fråga om någon manisk jakt på att nå drömgränsen. Har man bara en underliggande plan och strategi så ökar förstås chansen. Eftersom jag bara arbetar tre dagar i veckan och inte har familj kunde mycket tid läggas på skådningen. Jag vet av erfarenhet att ju mer tid du spenderar i fält desto mer fågel ser du och chansen att upptäcka något ovanligt ökar. Allt detta blir även upphöjt ett par snäpp matematiskt om du dessutom cyklar. Det dröjde dock till mitten av oktober då en flock efterlängtnade vinterhåmpingar fladdrade in som art #200. Lite mesigt att stanna på 200. Min favoritlokal Kolstahatt vid Mälaren, 5 km hemifrån, levererade så gråhake, tordmule, (först kommunkryssad vid Kvicksund) mindre sångsvan, ejder och alfågel. Totalt 205 observerade fågelarter på ett år i Eskilstuna kommun enbart med hjälp av cykel som färdmedel är ju en prestation värd namnet. Den näst högsta noteringen någonsin.

Det var inte så många arter jag missade och det var inte många arter jag drog på. Observerade 201 arter i kommunen på egen hand under 2022 och av dessa en del ovanliga som även gladde andra skådare. Noterade 193 arter inom en radie av 10 km från mitt hem. Utökad denna radie till 12 km under 2023 med löst sikte på 200 arter. Den som lever får se...

Den som vill läsa mer om mitt stora cykelår 2022 med flerdagarsäventyr, Estland runt, utrustning olika nyanser av kommunskaådning och mycket annat hittar storyn på:

aventyrsliv.nu/pdf/My_Big_Year_2022.pdf

Tabell

Club 200 Eskilstunda kommun	Antal	År	Totalt E-tuna*	Färdmedel
Johan Mellquist	209	2014	219	Motor
Niklas Holmström	205	2022	219	Cykel
Johan Mellquist	202	2021	216	Motor
Sten Ljungars	202	2014	219	Motor
Sten Ljungars	201	2015	213	Motor
Kent Carlsson	201	2007	211	Motor
Joachim Strengbom	200	2008	219	Motor

* Totalt antal arter observerade i Eskilstuna kommun respektive år